

visualization and codification. Two semantic types of feminities have been described in detail: one of them refers to the politics – "women appearance", the other one is directly connected with the politics – "women party affiliation". The author has established the periphrastic fields and described their hierarchy in terms of the internal structures and external paradigm correlations. It has been proved that the broadest periphrastic field has the name "Yulia Tymoshenko", that confirms the special role of this woman in the recent Ukrainian political life.

Keywords: periphrasis (descriptive name, secondary name), periphrastic field, periphrastic model, semantic type, Yuliia Tymoshenko, Nataliia Vitrenko, Nadiia Savchenko

УДК 811.161.2

ВІЗУАЛЬНІ ПЕРЦЕПТИВИ МОВНОГО ІДІОСТИЛЮ ВАСИЛЯ СТУСА

Т.Ф. СЕМАШКО, доктор філологічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: semashko.tat@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4296-1259

Анотація. У пропонованій розвідці автор досліджує колірний простір індивідуального стилю Василя Стуса, що «містить риси свого творця – носія мови». У чуттєвому фрагменті мовної картини митця візуальна лексика покриває значну частину мовного простору, оскільки зоровий сенсор відіграє основну роль у сприйнятті зовнішнього світу, в практичній (і теоретичній) діяльності людини, і особливо, у формуванні та використанні мови. В поезіях В. Стуса реалізується низка мовленнєвих намірів, з-поміж яких вирізняються когнітивно-ментальні інтенції, що мають стосунок до глибинних структур свідомості, ментальної репрезентації світу та інтелекту людини, до мовної особистості автора, і тих матеріальних маніфестацій, що віддзеркалюють індивідуально-авторську картину світу, увиразнюють синтаксичний почерк та стиль письменника. Зокрема, вербалізатори червоного кольору, що функціонують у поетичних текстах В. Стуса, можна розглядати як маркери ідіостилу, оскільки вони безпосередньо експлікуючи відповідні параметри людини, простору, часу, місця, вносять належну визначеність у суб'єктивно-об'єктивні сфери поетичного світу, що його відтворює митець.

Ключові слова: візуальні перцептиви, мовний ідіостиль, індивідуально-авторська картина світу, когнітивно-ментальні інтенції

Навколишній світ представлений кожному в безпосередньо-чуттєвій формі різнобарв'ям кольорів, звуків, запахів, дотиків тощо. Такі враження структуровані у просторі та часі й, як елементи внутрішнього, задіяні в організації психічного життя людини. Тому все, що стосується природи людини та її стосунків із дійсністю, передбачає чуттєву основу (перцептивний складник), яка постає як постійний зв'язок індивіда з середовищем, людини зі світом, у реалізації якої середовище, світ безпосередньо відкриваються людині й є доступними їй. Слушною є думка, за якої саме чуттєве сприйняття спрямувало людину до осмислення свого місця в

природі, до необхідності пізнання власного «Я» як унікального, вищого начала [3, с. 47–48].

Процес сприйняття ніколи не здійснюється на елементарному зрізі, а опосередкований вищим рівнем психічної діяльності, зокрема, мовою. Ми не просто споглядаємо предмети та пасивно реєструємо їх риси, виділяючи й об'єднуючи релевантні ознаки. Індивід завжди позначає сприйняті предмети словом, називає їх і водночас глибше осягає їх властивості [5, с. 127]. Мова як один із інструментів пізнання навколишнього світу допомагає звести воедино, обробити й узагальнити всю інформацію, що потрапляє через зір, слух, нюх, дотик і смак, тобто за допомогою знання, набутого у результаті сприйняття світу органами чуття (чуттєвий досвід), а також за допомогою знань, набутих шляхом предметної діяльності та мисленнєвих операцій [1, с. 27].

Унікальним способом пізнання світу вирізняється Василь Стус – український письменник, перекладач, літературознавець, що став символом незламності духу, людської та національної гідності. Постать В. Стуса відмітна індивідуальною творчою манерою – системою виразових засобів, що вирізняє, виділяє його мову серед інших мовців [6, с. 164]), відображає його індивідуальне світобачення через окремі специфічні мовні засоби чи оригінальне авторське використання їх.

Художня творчість Василя Стуса нелегка для розуміння, оскільки поет відходить від усталених канонів образотворення, сміливо деформує слова та поняття так, що звична логіка сприйняття художнього твору часом заважає осягнути складність його образів, здебільшого глибоко метафоричних. Проте не інструментарій, не ритм і не рима є найцікавішими у Стуса, а його образність вислову, яка у поєднанні зі своєрідним світосприйняттям дає нам стиль оригінального поета-новатора.

Про особливості поетичного мовлення митця на різних рівнях мовної системи розмірковували В. Базилевський, Т. Беценко, А. Бондаренко, Г. Віват, Т. Гундорова, М. Ільницький, М. Наєнко, М. Павлишин, О. Радомська, О. Росінська, Є. Сверстюк, В. Яременко та ін. Попри те, дослідники поезії Василя Стуса лише побіжно торкалися семантики візуальних перцептивів мовного ідіостилу митця. На часі вивчення об'єктивацій чуттєвого сприйняття – колірного простору митця, що «містить риси свого творця – носія мови» [4, с. 129;11;12].

Василь Стус жив не у світі ізольованих світлових чи кольорових плям, звуків чи дотиків, він жив у світі речей, предметів чи форм, у світі складних ситуацій, сприймаючи які, послуговувався не окремими відчуттями, а цілими образами, відображення яких заґрунтоване на співпраці органів чуття, синтезі окремих відчуттів у складні комплексні системи. І тільки у результаті такого об'єднання він перетворив розрізнені відчуття в цілісне сприйняття, перейшов від відображення окремих ознак до відтворення цілих предметів чи ситуацій [5, с. 124], створивши чуттєвий образ як синкретичну категорію, що лежить в основі всього процесу пізнання. Виникнення та становлення образу – складний процес, що розгортається в часі та пов'язаний із селекцією ознак, одні з яких набувають статусу домінантних, а інші – редукуються [8, с. 261]. Розбудова чуттєвого образу, на нашу думку, потребує врахування специфіки когнітивної сфери особистості та психофізіологічних особливостей сприйняття як одного з основних психічних процесів, який активно залучений у формування уявлень і оцінних суджень.

Основним джерелом стусівського чуттєвого образу є зорові враження. Констатуємо, що у сенсорному фрагменті мовної картини митця візуальна лексика покриває значну частину мовного простору, оскільки зоровий сенсор відіграє основну роль у сприйнятті зовнішнього світу, в практичній (і теоретичній) діяльності

людини, і особливо, у формуванні та використанні мови [7, с. 342] та приносить найбагатші результати опрацювання світу (до 80%, за відомостями Ю. Апресяна, О. Леонтьєва, О. Лурія, І. Рока, Н. Рябцева та інших).

Такий особливий тип сприйняття найяскравіше втілюється в поетичному дискурсі В. Стуса: в поетичних текстах реалізується низка мовленнєвих намірів, з-поміж яких вирізняються когнітивно-ментальні інтенції, що мають стосунок до глибинних структур свідомості, ментальної репрезентації світу та інтелекту людини, до мовної особистості автора, творця конкретного тексту, і тих матеріальних маніфестацій, які віддзеркалюють індивідуально-авторську картину світу, увиразнюють синтаксичний почерк та стиль письменника.

Поетичні тексти В. Стуса, у яких репрезентована індивідуальна «техніка» у використанні мови, засвідчують наявність значної кількості базових сенсоризмів-кольоропозначень: *білий, чорний, червоний, сірий* тощо та їх відтінків, що вирізняються великим розмаїттям за формально-граматичними показниками. Однією із специфічних рис стилю В. Стуса є своєрідна актуалізація вербалізаторів червоного кольору (останніми ми обмежили коло наших пошуків), що виформовують особливу стилістику поетичного дискурсу митця.

В. Стус у своїх творах послуговується різними відтінками червоної барви (*червоний, багряний, рожевий, черлений, рудий* тощо), відбираючи серед лексичних багатств української мови ті, які відтворюючи позитивні, нейтральні та негативні конотації, допомагають досягнути особливості індивідуально-авторського світогляду поета. Мовні одиниці, що відображають авторські інтенції, відіграють конструктивну роль у формуванні смислового простору художнього тексту. Власне, вербалізатори червоного кольору та його дериватів, що функціонують у поетичних текстах В. Стуса, можна розглядати як маркери ідіостилу, тобто ідіостилями, оскільки вони безпосередньо експлікують відповідні виміри людини, параметри простору, часу, місця і вносять відповідну визначеність у суб'єктивно-об'єктивні сфери поетичного світу, що його відтворює митець.

За нашими спостереженнями, когнітивно-ментальні інтенції в художньому просторі В. Стуса репрезентують звичне для української культури та індивідуально-авторське трактування червоного, створюючи картини реального світу. Стусівська система образів, виникнувши на історичному та життєво-філософському ґрунті українського народу, має глибокий зміст в поетичній творчості письменника: червоний колір є традиційно символом любові, щастя та надії, що потужно впливає на людське світосприйняття. Ця барва відповідає яскравій стихії вогню, а ще асоціюється з одним із найвеличніших людських почуттів – щирим і взаємним коханням. У В. Стуса червоний колір – це саме 'життя', 'нерозривний кровний зв'язок' (*Тільки скажи «люблю». Одне-єдине, кругле, вологе, соковите, як плід біля вишневої кісточки, червоне слово* [10, с. 36]; *І уклонися матері доземно за чорні ночі і червоні дні* [10, с. 65]); чи 'кров', 'війни', 'жертви', 'страждання' (*За красне слово – красну плату чи збіжжям, чи грішми давай* [9, с. 88]; *Чого мені червоні дарували в дитинстві завжди? Щоб я відчував, чим пахне і земля, і людська кров* [9, с. 65]; *А вікна черв'ячню поповечір'я – окропились* [9, с. 328]; *Бо є в тобі цілий народ – його червонокрівці* [9, с. 297]). Маємо всі підстави говорити про семантичну опозицію позитивних (*червона любов, червоне слово, червоні дні*) та негативних (*червона кров, червонокрівці, красна плата*) інтенцій у межах однієї колоративної парадигми, де негативні інтенції відіграють більш вагому роль у текстотворенні, в особливому структуруванні досвідних знань, у вираженні внутрішнього стану митця.

В. Стус – людина зі складним внутрішнім світом, із вчинками «на межі», що відобразилось і на його творчості. Поступово домінуючими в творах поета стають, породжені «соціалістичною» дійсністю, песимістичні настрої, зневіра, що продукують індивідуально-авторські значення *червоного* – як символу порожнечі, невтішного болю, безнадії та безпросвітності буття (*Червона барка в чорноводді доль загубиться. І фенікс довгоногий перенесе тебе в ясні чертоги* [9, с. 220]). У гаму негативних змістів органічно вписуються і відтінки червоного – *рожевий* та *багряний* (*І самоти згорьовані дарунки – рожеві панти досвітку з пільми* [10, с. 49]; *Колимські конвалії – будьте для Валі, достійтесь до Валі – рожеві вогні* [9, с. 307]; *Це довге кружляння – над світом і під кошлатими хмарами, під багряними торосами замірів* [9, с. 180]), символізуючи тривогу, очікування та безпорадність.

Негативні аксіологічні потенції червоного кольору та його відтінків підсилено за рахунок різних засобів вираження міри вияву ознаки. Насамперед автор удається до колористичних поєднань *червоний* + *чорний*, протиставляючи або зіставляючи їх у єдиному поетичному просторі вірша. Змістове наповнення експресивного *червоний* при тому виступає синонімом до *чорний*, передаючи широкий змістовий діапазон заперечних інтенцій – прагнення ліричного героя опротестувати певне явище чи життєвий факт. Негативне символічне значення червоного кольору В. Стус пов'язує з носієм чужої та ворожої йому ідеології – радянською владою, найчастіше антигуманною, жорстокістю якої спричинила страждання та горе мільйонів людей (пор.: *І я сумую, не знаючи, яку з троянд – червону, а чи чорну подарую* [9, с. 328]; *Нещасний, дивись, як червоно і чорно твої пойнялися роки* [9, с. 328]; *Арка закаркала – чорно-червона: нумо заходьте до сумного затона* [9, с. 328]; *Горить сосна – червоно-чорна грива над світом висить – ой, і нещаслива ти, чорнобрива Галю* [9, с. 328]). Означені змісти перетворюються на один із вузлових елементів, яким послуговується автор для посилення експресивного змістового навантаження, створення емоційної напруги тощо. Вербалізація інтенцій заперечення в поетичному дискурсі В. Стуса – особливий спосіб сприйняття та осмислення тієї суспільної доби, у якій жив і творив письменник, акт непогодженості й відкидання того, що заважало йому, великому інтелектуалу та патріоту, творити світлу будучність України.

Індивідуально-авторське моделювання картини світу В. Стуса виявляється, насамперед, в арсеналі семантико-стилістичних функцій порівнянь, епітетів, повторів, фразеологізмів, метафоричних переосмислень та інших мовних засобів як елементів кодування змісту на базі асоціативного досвіду митця. Останні є найважливішим засобом формування образних уявлень, що показують предмет зображення у несподіваному ракурсі: ініціюють певну ознаку, передають емоційно-експресивні відтінки значення, слугують додатковою характеристикою зовнішнього світу як виразника психологічного стану ліричного героя (напр., *Хай яблука осіннього достоя в мої червонобокі виснуть сні* [9, с. 201]; *Розпіваний сніг, розлінований лижами ранній, летять з горобини червоні, як кров, снігурі* [9, с. 171]; *Палахкотили в нас спомини, немов півні червоні* [10, с. 42]), демонструючи авторське ставлення до зображуваного. Ми поділяємо думку дослідників, за якої «художня система В. Стуса засвідчує європейський рівень філософсько-поетичного мислення і водночас сприймається органічною частиною української поетичної культури [2, с. 29–30].

Акцентуємо на прикметній ознаці ідіостилу В. Стуса – оригінальності його метафоричних образів. У художніх творах автора метафора з колірним компонентом є невід'ємним елементом творення образності та одним із основних засобів відображення у мові навколишньої дійсності, а тому – необхідним тлом для розуміння індивідуально-авторського бачення світу (*Червоні коні пристрасті*

давно відцокотіли Брест-Литовським трактом [9, с. 48]; **Червоно-чорна ковдра вечора на ногах** [10, с. 227]; **Допоки ув очах червоне марево переді мною безумом повзе** [10, с. 227]).

Творення значної кількості метафор у ліриці В. Стуса репрезентує поетичну картину світу, та пов'язано з виконанням ними важливих художніх завдань, зокрема, забезпечення образності. Такі одиниці розширюють семантичний обсяг створюваного образу-концепту, надають експресивності, виступають аксіологічним засобом. Їхню семантику розпізнаємо контекстуально, оскільки широта валентних зв'язків поетичного жанру продукує народження полісемантичних слів, а стосовно кольоропозначень, то використовується їх «гнучкість» як частин мови. Креативність стусової метафори полягає в її контекстуальній спроможності репрезентувати парадигматичні й синтагматичні зв'язки, які порушують узус. Це мотивує настроєвий малюнок художнього твору, породжує експресію, текстову виразність тощо.

Отже, поезія В. Стуса – явище наскрізь оригінальне, це шлях через терни до зірок, шлях людини, яка не скорилася, яка стала символом боротьби та свободи, свободи духу та творчості. Індивідуально-авторське сприйняття та моделювання картини світу В. Стуса об'єктивоване мовними засобами різних рівнів, де особливе місце посідають культурно-обумовлені візуальні перцептиви червоної гами, які можна розглядати як маркери ідіостилу. Митець культивує свій словник, активізує певні словоформи; йому властива інтонаційна неповторність, особлива філософсько-поетична витонченість, багатогранність асоціацій, смислове й емоційне переосмислення назв кольору, що дає змогу робити висновки про суб'єктно-специфічний спосіб репрезентації глобальних текстових категорій, передусім, часу, сфери персоналій і простору. Піддані авторській «обробці», останні не лише не втрачають свого значення, а набувають нових інтенцій, які актуалізують їх для подальших перспектив багатоаспектного аналізу.

Список використаних джерел

1. Болдырев, Н. Н. Язык как функциональная система [Текст] / Н. Н. Болдырев : сб. статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2001. – 228 с.
2. Бондаренко, А. І. Час вибору: Вивчення творчості Василя Стуса в школі [Текст] / А. І. Бондаренко, Ю. І. Бондаренко. – К. : Академія, 2003. – 232 с.
3. Киященко Н. Эстетика – философская наука [Текст] / Н. Киященко. – М. : Вильямс, 2005. – 592 с.
4. Лисиченко, Л. Мовна картина світу та її рівні [Текст] / Л. Лисиченко // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія. – Т. 6. – 1998. – С. 127–134.
5. Лотман, Ю. М. Внутри мыслящих миров. Человек-текст-семиосфера-история [Текст] / Ю. М. Лотман. – М. : ЯРК, 1996. – 717 с.
6. Мацько, Л. І., Сидоренко, О. М., Мацько, О. М. Стилїстика української мови [Текст] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 161 с.
7. Рябцева, Н. К. Язык и естественный интеллект [Текст] / Н. К. Рябцева. – М. : Academia, 2005. – 640 с.
8. Снитко, О. С. Образ у процесі кодування, експлікації та сприйняття думки [Текст] / О. С. Снитко / Інтернет-комунікація в діяльності інститутів сектору безпеки: теоретико-прикладний аспект : [монографія] / О. В. Акульшин та ін.; Національна академія Служби безпеки України. – К., 2013. – С. 261–280.

9. Стус, В. Час творчості. Dichtenszeit [Текст] / Упор. Д. Стус / Василь Стус. – К.: Дніпро, 2005. – 704 с.
10. Стус, В. Палімпсест. Вибране [Текст] / Упор. Д. Стус / Василь Стус. – К.: Факт, 2003. – 432 с.
11. Харченко, С.В. Семантико-синтаксична структура комунікативно ускладнених висловлень [Текст] / С. В. Харченко // Система і структура східнослов'янських мов: зб.наук. праць. – К.: Знання, 2003. – С.85–91.
12. Шинкарук В.Д. Василь Стус – символ незламності духу, нескореності України / В.Д. Шинкарук // Комунікативний дискурс: наукова рецепція та стилістика перекладу (до 80-річчя від дня народження Василя Стуса): Зб. наукових праць всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 15-16 березня 2018 р. – К.: Міленіум, 2018. – С. 137.

References

1. Boldyrev, N. N. (2001). Yazyk kak funktsional'naya sistema [Language as a functional system]. Tambov. TSU, 228.
2. Bondarenko, A. I. (2003). Chas viboru: Vivchennya tvorchosti Vasilya Stusa v shkoli [Time to choose: Studying the work of Vasyl Stus at school]. Kiev. Academy, 232.
3. Kiyashchenko, N. (2005). Estetika – filosofskaya nauka [Aesthetics – Philosophical Science]. Moscow. Williams, 592.
4. Lisichenko, L. (1998). Movna kartina svitu ta її rivni [Language picture of the world and its level]. Collection of Kharkiv Historical and Philological Society. New series. T. 6. 127–134.
5. Lotman, Yu. M. (1996). Vnutri myslyashchikh mirov. Chelovek-tekst-semiosfera-istoriya [Inside the thinking worlds. Man-text-semiosphere-history]. Moscow. NRC, 717.
6. Mats'ko, L. I., Sidorenko, O. M., Mats'ko, O. M. (2003). Stilistika ukrains'koï movi [Stylistics of the Ukrainian language]. Kiev. Higher school, 161.
7. Ryabtseva, N. K. (2005). Yazyk i yestestvennyy intellekt [Language and natural intelligence]. Moscow. Academia, 640.
8. Snitko, O. S. (2013). Obraz u protsesi koduvannya, yeksplikatsiï taspriynyattya dumki [The image is in the process of coding, explication and perception of thought]. National Academy of Security Service of Ukraine. Kyiv, 261–280.
9. Stus, V. (2005). Chas tvorchosti. Dichtenszeit [Time of creativity]. Kiev. Dnieper, 704.
10. Stus, V. (2003). Palimpsest. Vybrane [Palimpsest. Selected]. Kiev. Fakty, 432.
11. Kharchenko, S.V. (2003) Semantyko-syntaktychna struktura komunikatyvno uskladnennykh vysloven [Semantic-syntactic structure of communicative utterances]. Proceedings of the conference “System and structure of Eastern Slavic languages”, Kyiv, 85.
12. Shinkaruk, V.D. (2018) Vasyl Stus – symbol nezlamnosti dukhu, neskorenosti Ukrainy [Vasyl Stus is a symbol of invincibility of spirit, rebelliousness of Ukraine. Communicative discourse: scientific reception and the stylistics of translation (on the occasion of the 80th birthday of Vasyl Stus)]: Proceedings of the conference, Kyiv, March 15-16, 2018, 137.

**ВИЗУАЛЬНЫЕ ПЕРЦЕПТИВЫ ЯЗЫКОВОГО ИДИОСТИЛЯ
ВАСИЛИЯ СТУСА
Т.Ф. Семашко**

Аннотация. В предлагаемой статье автор исследует цветовое пространство индивидуального стиля Василия Стуса, что «отображает черты своего создателя – носителя языка». В чувственном фрагменте языковой картины художника визуальная лексика покрывает значительную часть языкового пространства, так как зрительный сенсор играет основную роль в восприятии внешнего мира, в практической (и теоретической) деятельности человека, и особенно, в формировании и использовании языка. В стихах В. Стуса реализуется ряд речевых намерений, среди которых выделяются когнитивно-ментальные интенции, имеющие отношение к глубинным структурам сознания, ментальной репрезентации мира и интеллекта человека, к языковой личности автора, и материальных манифестаций, которые отражают индивидуально-авторскую картину мира, подчеркивают синтаксический почерк и стиль писателя. В частности, вербализаторы красного цвета, функционирующие в поэтических текстах В. Стуса, можно рассматривать как маркеры идиостиля, которые отображают определенные параметры человека, пространства, времени, места, вносят соответствующую определенность в субъектно-объектные сферы поэтического мира, что его воспроизводит художник.

Ключевые слова: визуальные перцептивы, языковой идиостиль, индивидуально-авторская картина мира, когнитивно-ментальные интенции

**VISUAL PERCEPTIVES IN INDIVIDUAL LANGUAGE STYLE OF
VASYL STUS
T. F. Semashko**

Abstract. Each person perceives the external world through his own personal and sensual experience and the plethora of colors, sounds, smells, touches etc. Such experiences are structured in space and time and engaged in organization of human psychological life as elements of internal world. Perception process is never performed on an elementary basis, but is rather determined by higher level of psychic activities, specifically, by language. Language as one of the tools to experience the environment helps summarize, process, and generalize all information we received through sight, hearing, smell, touch and taste, i.e., by knowledge obtained through perception of the world with our senses (sensual experience), and by knowledge obtained by substantive activities and thinking operations.

Vasyl Stus experienced the world in a remarkable way. His individual creative manner distinguishes him among other language masters, representing individual worldview through separate specific language means or their distinctive use by the author. The objectification of sensual perception is being currently studied, i.e., the artist's color range containing the features of its creator.

Basic source of Stus' sensual image are visual experiences, where visual vocabulary oriented at red color range (red ("червоний"), purple ("багряний"), pink ("рожевий"), crimson ("черлений"), ginger ("рудий")) covers the major part of language space and opens positive, neutral and negative connotations outlining specific individual author's view.

Cognitive and mental intentions in artistic space of V. Stus represent perception of the red color common for Ukrainian culture and individual author's interpretation of the red creating the real world picture. Stus' system of images has a deep meaning formed at historical and philosophic background of the Ukrainian nation: red color is a traditional symbol of love, happiness and hope strongly affecting human views; this color represents the bright element of fire and is associated with one of the greatest human feelings – true

and mutual love. Red color of V. Stus is the life itself, the inseparable blood ties. There is every reason to talk about semantic opposition of positive (red love ("червона любов"), red word ("червоне слово"), red days ("червоні дні")) and negative intentions (red blood ("red blood"), red-blooded ("червонокрівці"), red payment ("красна плата")) within one color paradigm, where negative meanings play a special role in the structuring of experience knowledge, in reflection of the internal artist's state, symbolizing anxiety, anticipation and helplessness. Negative symbolic meaning of the red color is associated by V. Stus with those who carry foreign ideology hostile to the author, i.e., the Soviet system, mostly anti-humanist.

Individual author's modeling of V. Stus' picture of the world is expressed through a set of semantic and stylistic comparative functions, epithets, repetitions, phraseological units, metaphoric reframes and other language means as the coding element of meaning based on associative experiences of the author. The latter is an important tool for imagery demonstrating the subject portrayed from an unexpected angle: they initiate specific signs, convey emotional expressive shades of the meaning, serve as additional features of external world as the expression of psychological state of a lyrical hero and demonstrating author's attitude towards the images portrayed.

Language units representing author's intentions play a constructive role in formation of semantic space in literary text. Verbalizers of the red color functioning in poetic texts of V. Stus may be viewed as markers of individual language style as they directly explicate relevant parameters of humans, space, time, place, and introduce certainty to subjective-objective areas of poetic world created by the artist. 'Processed' by the author, the latter not only preserve their meaning, but also acquire new intentions making them relevant for subsequent prospects of multi-aspect analysis.

Keywords: author's type, coloristics system, semantic structure, due to cultural and linguistic unity

УДК 811.161.2'367

ІНТЕНЦІЙНА ОПОЗИЦІЯ СТВЕРДЖЕННЯ / ЗАПЕРЕЧЕННЯ В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ВАСИЛЯ СТУСА

С. Т. ШАБАТ-САВКА, доктор філологічних наук, доцент, професор,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

E-mail: shabat-savka@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2658-5567

Анотація. У статті проаналізовано змістовий обшир інтенцій ствердження та інтенцій заперечення, які відображають універсальний спосіб пізнання світу й особистісне сприйняття життєвих реалій, стверджують інформацію або заперечують її, вказують на суперечливість та діалогічність думок. На багатому ілюстративному матеріалі, дібраному з поетичних текстів Василя Стуса, схарактеризовано засоби вербалізації інтенційної опозиції ствердження / заперечення, визначено низку синтаксичних конструкцій (стверджувальних і заперечних модально-інтенційних висловлень з різними типами предикатів, односкладних конструкцій іменного типу (номінативних, генітивних, квантитативно-генітивних), безособових, неповних еліптичних комунікатів та ін.), які увиразнюють контраст людського буття, передають найтонші порухи душі, психоемоційний стан людини, виокремлюють життєві пріоритети, посилюють